

Obwody w Namiestnictwie lwowskim.

Tarnopol.

Zakład szpitalu Tarnopolskiego.

Już kilkakrotnie w piśmie naszym mieliśmy sposobność dać do poznania, że każdy z obwodów galicyjskich ma osobliwe właściwości, które go różnią od innych. Różni ich najprzód już samo położenie fizyczne, bo inne są osobliwości obwodów pogórskich a inne podolskich; ale różni ich także i usposobienie moralne i umysłowe mieszkańca tak, że żywiły społeczne w jednym obwodzie bywają często całkiem odmienne od tych które w innych obwodach są w obyczaju.

Zamierzamy teraz z osobna okazywać znamienitości każdego obwodu, i wyświecać w jaki sposób wydatnia się w mieszkańcach jego, przemysł i praca, postęp nauk i usiłowania jego, w czem zasługę pokłada, z czego zalety szuka, a przedewszystkiem w czem ku pospolitemu dobru łoży siły i poświęca swe mienie.

Pewna że te usiłowania muszą być rozmaite i w każdym obwodzie odmienne, bo odmienne i rozmaite są stosunki każdego, odmienne związki sąsiedzkie i składy społeczne, a ztąd też u każdego z nich muszą i widoki i zamiary bywać rozliczne; musi jeden obwód w tem, drugi w czem innym przodkować, w miarę jak są powody, które mieszkańca do działania zmagają.

Wiemy, że nie każdemu obwodowi mogą zarówno te same co i drugiemu sprzyjać okoliczności, zatem że nie każdego obwodu dzieła zarówno mogą być wydatne; ale i to wiemy, że znajdują się rzeczy, które są wszędzie i wszędzie być mogą; a tem są: dobre chęci, zapał i gorliwość w dobrem postępowaniu, usilność w wywieraniu przysługi na kraj cały, stałość w podjętej pracy jak torować drogę przyszłym po sobie potomkom. Każdy obwód pracować może nad dobrem własnym z widoku spółobywatelskiego, każdy jest zdolny wywierać wpływy na całość szlachetnością zamiarów, przykładną wytrwałością w podjęciu spraw i dzieł pożytecznych.

Dzisiaj przed innymi chcemy wymienić znamienitsze właściwości miasta Tarnopola i mieszkańców jego obwodu; już dla tego że obwód tarnopolski mniej jest znany, gdyż położeniem swoim w ustroniu kraju mniej kiedy wstępował w ogół spraw krajowych; już i dla tego, że stolica obwodu tarnopolskiego wzniosła się własną siłą, własnym przemysłem nad wszystkie miasta obwodów tak zwanych podolskich, i daje przykład jak łożyć siły, ażeby godnie stanąć w obec tych miast i obwodów, któreby z równym poświęceniem do dobra ludzkości przyczynić się mogły.

Nie jest zamiarem naszym pisać historii i dziejów miasta, i pomijamy przyczyny, które mogły dać pierwszy przed laty trzydziestu, popęd mieszkańcom tarnopolskim; zostawiamy pracę tę pióru udzielnemu, bo nam chodzi jedynie wyświecić jaki jest duch, jakie postępowanie jego obecne, czem się mieszkańiec ziemi tarnopolskiej zajmuje, co utrwała u siebie a z pożytkiem i dobrem społecznym, z chwałą i zaletą dla wszystkich.

Obwód tarnopolski po lwowskim jest jeden z najmniejszych co do rozległości i zaludnienia; na przestrzeni 64²/₁₀ mil kwad. liczy 279 gmin miejscowych a katastralnych 276, z ludnością rz. kat. wyznania 68,199; gr. kat. 136,170, akatolików 206, Żydów 19,424, czyli razem 223,999 mieszkańca; co jest mniej niż w każdym innym obwodzie prócz lwowskiego. — Leży całe na ustroniu Galicyi, bo wschodem przypiera do zamkniętej Rosyi, a na zachód przedzielony jest od przemysłnego i obrotowego Lwowa innymi obwodami tak, że prawie sam sobie jest zostawiony. Sam też, na zaletę jego wyrzec to można, powziął myśl podjąć się pracy umysłowej i krzewić nauki u siebie, przeczuwając w nich żywioł przyszłej pomysłowości swojej.

Powodowany natchnieniem pierwszych motorów społecznego dobra, stanął obwód tarnopolski wzorem co do przykładności w naukach, i dzisiaj liczy 4 szkół głównych normalnych, 128 systemizowanych trywialnych, 44 parafialnych, 3 szkoły panieńskie, szkółek niedzielnych 113; dziatwy w nich uczącej się 30,206; a nauczycieli z pa-

tentem 187, nie licząc duchownych i świeckich, którzy przy parafiach i niedzielnych szkołach pracują. — Żaden inny obwód nie wyrównywa tarnopolskiemu w Zakładach naukowych, żaden tyle szkółek trywialnych z posagiem stałym nie fundował, żaden tyle uczącej się dziatwy niema, luboć jest jeden z najmniejszych, i co do ilości gmin jeden z przedostatnich. Ale obwód szedł tylko za przykładem swojej stolicy, Tarnopola samego, który nie ustając nigdy w chwalebnej usilności, funduje w tym bieżącym roku jeszcze Szkołę realną u siebie, wyposaża ją dochodami z majątku własnego, i rocznie 6,000 zlr. wyznacza na utrzymanie szkoły tej i opłatę nauczycieli przy niej.

Bez wątpienia stanie się i ta nowo fundowana szkoła realna nowym dobrodziejstwem dla kraju; ale co większa, że my znając jaka jest usilność gmin tarnopolskich, ażeby podejmować to samo co ich stolica podejmuje, możemy poniekąd być pewni, że gminy w krótko przyswoić sobie będą umiały to, co szkoła realna w praktyce udowodni. Mamy bowiem świeży przykład następujący: Gdy za technieniem Rządu zaczęto w Gimnazjum tarnopolskiem zaprowadzać temi czasy wydział Pomologii praktycznej, na wzór zostającej pod protektoratem JE. Namiestnika szkoły ogrodniczej w botanicznym lwowskim ogrodzie; — gminy tarnopolskie przeczuwając jakie ztąd dla nich korzyści, postanowiły każda z osobna zaprowadzać i u siebie podobne pomologiczne zakłady; i ażeby mieć pewność w chwalebny zamiarze, wydzielają z gruntów gromadzkich po dwa morgi pola na założenie wzorowych ogrodów, w którychby i sami i dzieci uczyć się i wprawiać mogli, jak pielęgnować, hodować i utrzymywać krzewy, drzewa i roślinność ogrodową.

Że przy takiej zapobiegłości i gorliwości do nauk pożytek i dostatek rosnąć musi, świadczy mieszkańca zamożność, która tylko z postępowem przemysłu i nauk rośnie, z obrotem handlowym podnosi się i wzmaga. Jak wielki zaś jest ten obrót handlowy miasta Tarnopola i jego obwodu, nie jesteśmy w tej chwili w stanie dokładnie cyframi oznaczyć, — ale że jest znaczny, i że mieszkańiec ocenić go umie, mamy w tem dowód, że Tarnopol jeden umiał przeniknąć to dobrodziejstwo, które Rząd krajowi prowadzeniem nowych gościńców wyświadcza, mnożąc i ułatwiając komunikację krajową. Ledwo bowiem stanął pierwszy zarys dróg i gościńców krajowych, a Tarnopol z nich jedną, i to z mniejszych części, bo tylko 10 mil drogi bitej otrzymał (*Ob. N. 18. Dod. tyg.*), zaraz cały obwód jednomyślnie uchwalił wynurzyć całą swą wdzięczność opiece Rządu; a co postanowił, wykonał, stawiając pomnik w Tarnopolu Naczelnikowi kraju, za którego powodem te gościńce powstały. (*Ob. N. 12. Dod. tyg. T. VI.*)

Wdzięczność szczerą a nie zmyśloną to ma do siebie, że pragnie odwzajemnić łaskę łaską, dobrodziejstwo dobrodziejstwem w taki sam lub podobny sposób, jak je odbierało serce wdzięcznego. Co jeśli nie jest w stanie wyświadczyć samemu dobroczyńcy, przelewa wdzięczny człowiek uczucia swoje na ludzkość, dopełnia łaski na innych tak, ażeby czynności jego świadczyły, iż umie cenić te dobrodziejstwa, które sam otrzymał. A tym popędem duszy wiedziony obywatel tarnopolski zapragnął na ułomnych, biednych i chorych odwzajemnić tę łaskę i to dobrodziejstwo z którego się chciał Rządowi wywdziękować i postanowił zbudować przybytek ludzkości poświęcony, jak to poniższy raport okazuje, który w całej osnowie przytaczamy.

W obwodowym mieście Tarnopolu znajduje się zbudowany przed 20 laty miejski szpital cywilny na 60 do 70 chorych. Ale w ostatnich latach zgłaszało się tylu chorych do przyjęcia, że liczba ich w szpitalu wynosiła 100 przeszło, a wielu szukających pomocy musiano odprawiać dla braku miejsca. Okazała się przeto nagła potrzeba, zbudować nowy szpital, zwłaszcza, że położenie i skład istniejącego szpitalu niedozwalają rozszerzyć go przybudowaniem.

Nad tą niedogodnością naradzał się kilkakrotnie starosta miejscowy W. Piwocki z lekarzem obwodowym Dr. Schulbaum i burmistrzem Włodzimierzem Mandel, ale zawsze kończyła się ta sprawa smutną nadzieją względem uzyskania odpowiedniego lokalu na szpital, gdyż fundusze kasy miejskiej są za nadto szczupłe, by mogły wystarczyć na budowę nowego szpitalu.

W tym przykrem położeniu dla miasta, znalazła się szlachetna pomoc w obywatelskiej zyczliwości. Właściciel dóbr Okna W. Jan Fedorowicz dowiedziawszy się, jakie są życzenia miasta, ofiarował natychmiast bez namysłu 1000 zlr. m. k. na zakupienie gruntu pod szpital, by tym sposobem zrobić przynajmniej początek do uzyskania nowego szpitalu. Do tej szlachetnej ofiary dla dobra ludzkości przyłączyła się w krótkie drugą. Znany zaszczytnie skrzypek **Nikodem Biernacki**, bawił podówczas w Tarnopolu i pragnął tylko sposobności, by wyświadczyć jaką przysługę swemu rodzinnemu miastu. I z największą uprzejmością przyrzeka wyprawić koncert podczas jarmarku ś. Anny, i cały dochód z niego ofiaruje na budowę nowego szpitalu; szczęśliwy iż się przyczynia do dobra swoich spółobywateli.

Zachęcony tem Starosta miejscowy i mając oraz zapewnienie burmistrza, p. Mandel, że będzie się starał ile możności popierać projekt budowli udziałem rent kasy miejskiej w tem przedsięwzięciu, postanowił w końcu urządzić subskrypcję w obwodzie, by uzyskać tym sposobem dobrowolne dary w pieniądzech i materiałach potrzebnych do budowli; i ażeby zamiar ten uwieńczony został tem pewniejszym skutkiem, zaniósł do wysokiego prezydium Namiestnictwa prośbę o przyzwolenie na tę subskrypcję.

Jakoż przyzwolenie to nietylko udzielone zostało w jak najkrótszym czasie, ale oraz raczył Jego Excelencya **Namiestnik hrabia Gołuchowski**, w pamięć swego pobytu w szkołach tarnopolskich, ofiarować od siebie 500 zlr. m. k. na budowę nowego szpitalu w Tarnopolu, wyprawił oraz znakomitego technika pana Rosenbusch dla obmierzenia wybranego pod budowę placu i ułożenia planu budowli, na 300 do 400 łózek i stosowną kaplicą, zalecając, ażeby administracja tego nowego szpitalu poruczoną została Siostrze Miłosierdzia, z tym zachęcającym dodatkiem, ażeby kwestyą kosztów niedano się odstraszyć od tego ważnego przedsięwzięcia, gdyż sama budowa szpitalu potrwa kilka lat, w ciągu których nieomieszkają znani z swej dobroczynności mieszkańcy obwodu tarnopolskiego dostarczyć potrzebnych na to środków.

Śród tak pomyslnych stosunków i pokładając całe zaufanie w dobroczynności mieszkańców obwodu, wezwał ich starosta do składania dobrowolnych darów. I odezwa ta niebyła bezskuteczna. We wszystkich klasach ludności obwodowej znaleźli się szlachetni dobroczyńcy, którzy złożyli ofiary swoje w pieniądzech i materiałach na budowę zaprojektowanego szpitalu.

Spis wspaniałych dawców załącza się poniżej, a jak się pokazuje, zebrano już w darach 17,138 zlr. 47²/₄ kr. gotówką, z której wpłynęła już kwota 12,261 zlr. 35²/₄ kr.

W materiałach zaś ofiarowali: gmina trembowelska 100 sztuk dębów i 5 niższo-austriackich sągów drzewa opałowego do wypalania cegieł; p. Michał Juryewicz z Kałaharówki 50 dębów, 10 osik, prócz tego 60 korcy niegaszonego wapna; p. Filip Atlass 10 korcy niegaszonego wapna, p. Maurycy Rubczyński 80 korcy wapna a J. książę Eugeniusz de Ligne zapewnił 200 sztuk smerek z lasów toporowskich, których większą część dostawiły już gminy z okolicy Grzymałowa i Trembowli z dobrej woli, tylko za opłatą myta.

Właściciel dóbr Biały, W. pan Tadeusz Turkuł asygnował tyle drzewa opałowego ze swoich lasów, że za pomocą jego będzie można wypalić przeszło 100,000 cegieł, na co prócz tego ofiarował jeszcze bezpłatnie do użytku doskonałą glinę w dobrach swoich Kutkowce.

Przy zapewnieniu takich środków zakupiony został grunt pod budowę objętości 2 morgów i 84 sążni kwadratowych, w bardzo dobrym położeniu, przyczem uzyskano i to jeszcze, że odkryte zostały na tym gruncie pokłady kamienia, które dostarczyły znaczną część kamienia na fundamenta tylko za cenę wydobycia.

Tak więc rozpoczęto na dniu 19. maja r. b. budowę fundamentów, a później samego budynku szpitalnego.

Chrześcijańscy mieszkańcy miasta Tarnopola, którzy mają bydło pociągowe, przyczyniają się tem do przyspieszenia budowli, że ile możności dowożą bezpłatnie piasku potrzebnego do wapna.

W końcu podajemy całkowitą listę Dobroczynców, którzy się przyczynili darami swemi:

Atlask Filip, dzierżawca dóbr Zarubiniec 10 zlr. — Albert, dzierżawca dóbr Janowca 10 zlr. — Bieniawa, gmina 58 zlr. 20 kr. — Bohatkowce gmina 37 zlr. — Brykula nowa, gmina 12 zlr. — Brykula stara, gmina 15 zlr. 49 kr. — Burkanów, gmina 55 zlr. 30 kr. — Barusiewicz Michał, proboszcz gr. kat. z Słobody 2 zlr. — Bogdanówka, gmina 45 zlr. — Baworów, gmina 21 zlr. — Białoskórka, gmina 12 zlr. — Boryczówka, gmina 100 zlr. — Boryczówka, państwo 5 zlr. — Bazarzyńce, gmina 6 zlr. — Borki małe, gmina 25 zlr. — Bilitówka, gmina 8 zlr. — Bernadówka, gmina 46 zlr. — Borki wielkie, gmina 111 zlr. — Bromirski Erazm z Tarnorudy 50 zlr. — Brzozowski z Tarasówki 1 zlr. 57 kr. — Biliński Jan, proboszcz gr. kat. z Jławca 7 zlr. — Bocheński proboszcz gr. kat. z Zbaraża 1 zlr. — Hrabia Baworowski Włodzimierz, właściciel Strussowa 2,000 zlr. — Bal maskowy w czasie zapust 1857 323 zlr. 57 kr. — Biłski Józef, właściciel Iwanczan 10 zlr. — Biernacki Nikodem, z tegoż koncertu na skrzypcach 401 zlr. 40 kr. Berezowica wielka, gmina 76 zlr. — Bajkowce, gmina 30 zlr. — Bucniów, gmina 76 zlr. — Biała gmina, 23 zlr. — Berezowica mała, gmina 13 zlr. — Chatki, gmina 16 zlr. 40 kr. — Chmielówka, gmina 18 zlr. 10 kr. — Czeret Michel 2 zlr. 30 kr. — Chruszczewski, proboszcz gr. kat. z Supranówki 1 zlr. — Chomicz Józef, proboszcz gr. kat. z Bogdanówki 1 zlr. — Czartorya, gmina 21 zlr. — Czernelów mazowiecki, gmina 35 zlr. — Czerniechowce, Reinspergerowczyzna gmina 40 zlr. — Czerniechowce, gmina 60 zlr. — Chrzanowski Ludwik 25 zlr. — Czermien r. k. proboszcz z Janowa 6 zlr. — Chmieliska gmina 60 zlr. — Czerniszówka, gmina 70 zlr. — Chęciński Marcel 5 zlr. — Chodorowski, proboszcz g. k. z Iwanczan 1 zlr. — Ciszecki, proboszcz gr. kat. z Ochrymowice 1 zlr. — Cerkiewicz Adam, właściciel Nowik 50 zlr. — Chodacków wielki, gmina 66 zlr. 40 kr. — Czernelów ruski gmina 20 zlr. 20 kr. — Czołhańszczyzna, gmina 15 zlr. — Czystylów, gmina 20 zlr. — Czerniechów, gmina 22 zlr. — Czumale, gmina 9 zlr. — Cebrow, gmina 41 zlr. 8 kr. — Dobropole, gmina 63 zlr. 20 kr. — Darachów, gmina 25 zlr. — Dobromirka, gmina 36 zlr. — Dorofiówka, gmina 28 zlr. — Dereniówka, gmina 100 zlr. — Dereniówka, państwo 5 zlr. — Dolhe, gmina 100 zlr. — Dolhe, państwo 5 zlr. — Dubkowce, gmina 41 zlr. 54 kr. — Diczun Jan 1 zlr. — Drozdowski r. k. kooperator z Kaczanówki 30 kr. — Dziejuszycki Titus z Semenowa 20 zlr. — Drozdowski Julian z Hałuszczyńce 2 zlr. — Draganówka, gmina 49 zlr. 30 kr. — Denysów, gmina 76 zlr. 20 kr. — Domamoriec, gmina 33 zlr. — Domaradzki Kazimierz, właściciel Denysowa 25 zlr. — Dołżanka, gmina 45 zlr. — Ditkowce, gmina 16 zlr. 40 kr. — Dobrowody, gmina 34 zlr. — Dubowce, gmina 20 zlr. — Einhorn Chaim 3 zlr. — Eleonorówka, gmina 8 zlr. — Ebermann Aba 50 zlr. — Fleischfarb Berl 1 zlr. — Friedman Gabriel Mayer 7 zlr. — Faszcówka gmina 61 zlr. — Fedorowicz Ambroży z Hałuszczyńce 10 zlr. — Fedorowicz Antoni z Hałuszczyńce 15 zlr. — Fedorowicz Jan, właściciel dóbr ziemskich 1,000 zlr. — JE. Agenor hr. Gołuchowski, e. k. Namiestnik 500 zlr. — Gelband Gabriel 3 zlr. — Grünhaut Moses 10 zlr. — Grünhaut Simon 10 zlr. — Grünhaut Majer 5 zlr. — Grünspan Wolf 6 zlr. — Gliński Michał, proboszcz g. k. w Nowym Siole 1 zlr. — Grabowiec, gmina 19 zlr. 23 kr. — Gozdowski, właściciel dóbr Kretowice 4 zlr. — Głowacki Feliks 10 zlr. — Greszczyszyn Jan 2 zlr. — Grünhaut Hersch 5 zlr. — Gornicki r. k. kooperator w Janowie 2 zlr. — Grenso, r. k. proboszcz w Mikulińcach 10 zlr. — Gabrylewicz, r. k. proboszcz w Nastasowie 10 zlr. 45 kr. — Giżyński Aleksander z Iwanówki 10 zlr. — Geller Berisch 1 zlr. — Gawański, proboszcz g. k. z Hlibowa 1 zlr. — Grabowiec, proboszcz g. k. z Łubianek 1 zlr. — Gliński, proboszcz g. k. z Czernelowa ruskiego 1 zlr. — Hajworonka, gmina 37 zlr. — Hniliec, gmina 33 zlr. — Hniliec małe, gmina 25 zlr. — Hofoszyńce, gmina 8 zlr. — Hołotki, gmina 20 zlr. — Hirschhorn Leisor 3 zlr. — Hahn Moses 1 zlr. — Herasimowicz Jan, proboszcz g. k. z Hnilic 1 zlr. — Herasimowicz, proboszcz g. k. z Skoryk 1 zlr. — Herasimowicz, proboszcz g. k. z Dobromirki 1 zlr. — Herasimowicz, proboszcz g. k. z Terpiłówki 1 zlr. — Humiński, r. k. kooperator z Grzymałowa 1 zlr. — Humińska gmina 69 zlr. — Hleszczowa gmina 200 zlr. — Hrycowce, gmina 13 zlr. 20 kr. — Hlibow gmina 50 zlr. — Hickiewicz Walenty 8 zlr. — Herman Florian 10 zlr. — Haindel, r. k. kooperator w Toustem 3 zlr. — Hankiewicz, g. k. proboszcz z Nastasowa 2 zlr. — Horodnica, gmina 78 zlr. — Hałuszczyńce, gmina 90 zlr. — Hlebowicki, administrator g. k. z Bucyk 2 zlr. — Halka, proboszcz g. k. z Dubkowice 2 zlr. — Hankiewicz, proboszcz z Krasnego 5 zlr.

Horbaczewski, proboszcz g. kat. z Zarubiniec 1 zlr. — Hłuboczek wielki, gmina 83 zlr. — Hładki, gmina 13 zlr. — Horodyszcze, gmina 10 zlr. — Jankowski Wojciech, dzierzawca dóbr Rosochowatec 50 zlr. — Jacowce, gmina 19 zlr. — Jorysz Aron 5 zlr. — Iluwin Henig 1 zlr. 30 kr. — Hawcze, gmina 45 zlr. 7 kr. — Janow, gmina 109 zlr. 38 kr. — Iwaszkowce, gmina 6 zlr. 20 kr. — Janow, w kościele tamecznym zebrano 2 zlr. — Juskiewicz, g. k. proboszcz z Suszczyna 2 zlr. — Janicki, r. k. proboszcz z Opryłowic 7 zlr. — Jabłonowski Józef z Dołhego 200 zlr. — Iwanówka, gmina 100 zlr. 12 kr. — Janówka, gmina 13 zlr. 20 kr. — Iszczków, gmina 12 zlr. — Iwaczany, gmina 11 zlr. 45 kr. — Isypowce, gmina 19 zlr. 40 kr. — Ihrowica, gmina 46 zlr. — Iwaczów dolny, gmina 22 zlr. — Iwaczów górny, gmina 12 zlr. — Jankowce gmina 15 zlr. — Koszlaki, gmina 100 zlr. — Korszyłówka, gmina 14 zlr. — Klimkowce, gmina 25 zlr. — Koziary, gmina 13 zlr. 11 kr. — Klebanówka gmina 38 zlr. 24 kr. — Kornberg Chaim 2 zlr. — Kormański Piotr, proboszcz r. l. z Tok 1 zlr. — Kozówka, gmina 33 zlr. 20 kr. — Konopkówka, gmina 12 zlr. 50 kr. — Krzywki, gmina 5 zlr. 30 kr. — Kobyłowlaki, gmina 29 zlr. 57 kr. — Krowinka, gmina 107 zlr. — Kapuścińce, gmina 10 zlr. — Kujdańce, gmina 120 zlr. — Kaczala z Szelpak 2 zlr. — Kafańhorówka, gmina 32 zlr. — Kąt koło Toustego 20 zlr. — Kokoszyńce, gmina 40 zlr. 30 kr. — Krasne, gmina 90 zlr. — Kozina, gmina 13 zlr. 20 kr. — Hrabia Koziobrodzki 50 zlr. — Kornberg Abraham 1 zlr. — Kahane Leib 5 zlr. — Kaistura, r. k. proboszcz z Strussowa 8 zlr. — Kolankowski, r. k. kooperator z Trembowli 1 zlr. — Koniuszewska nauczycielka panien z Trembowli 2 zlr. — Kobyłowlaki, gmina 170 zlr. 3 kr. — Kolodziejówka, gmina 543 zlr. 48³/₄ kr. — Kaczanówka, gmina 269 zlr. — Kamionki, gmina 85 zlr. 20 kr. — Krzywe, gmina 53 zlr. 40 kr. — Konstantynówka, gmina 20 zlr. — Krzysztofowicz Christof z Podsmykowic 3 zlr. — Krochmaluk Mikita 1 zlr. — Kornberg Moses 1 zlr. — Kunicki, proboszcz gr. kat. z Orzechowic 2 zlr. — Kunicki, kapłan gr. k. z Rożysk 5 zlr. — Kakowski Henryk, dzierzawca z Kutkowic 25 zlr. — Kopezyński Ignacy, dzierzawca z Roznoszyniec 120 zlr. — Kahane N. z Hniić 1 zlr. — Kupczyńce, gmina 115 zlr. 40 kr. — Kipiaczka, gmina 21 zlr. — Kutkowce, gmina 16 zlr. — Kurniki szlacheckie, gmina 15 zlr. — Kurniki iwaczańskie, gmina 14 zlr. — Kobyła, gmina 16 zlr. — Kurrowce, gmina 31 zlr. — Kokutkowce gmina 20 zlr. — Lachowicz Szymon, proboszcz gr. k. z Kokoszyńiec 5 zlr. — Ludwikówka, gmina 15 zlr. 12 kr. — Lisicyńce, gmina 36 zlr. — Lezanówka, gmina 30 zlr. — Lipski Antoni 10 zlr. — Lasota 4 zlr. 30 kr. — Łukasiewicz, proboszcz g. k. z Staromiejszczyny 3 zlr. — Łosznów, gmina 40 zlr. — Ładyczyn, gmina 35 zlr. 34 kr. — Łubianki wyższe, gmina 20 zlr. — Łubianki niższe, gmina 30 zlr. — Łaszewski Józef i Anastasia 30 zlr. — Łuka wielka, gmina 44 zlr. 24 kr. — Łusznicki, proboszcz gr. k. z Sorocka 1 zlr. — Łahodyński, proboszcz gr. k. z Dobrowód 1 zlr. — Łozowa gmina 16 zlr. — Mogielnica, gmina 35 zlr. — Medyna, gmina 40 zlr. — Mysłowa, gmina 20 zlr. — Mandel Abraham 1 zlr. — Mender Wolf 2 zlr. — Manheim Ansel 3 zlr. — Manheim Chaim 2 zlr. — Macieliński, proboszcz gr. k. z Tok 1 zlr. — Macieliński, proboszcz gr. k. z Medyna 1 zlr. — Młyniska gmina 200 zlr. — Malów, gmina 35 zlr. — Myszkowice, gmina 31 zlr. 20 kr. — Małachowski Cezar 10 zlr. — Maławski, r. k. Administrator z Draganówki 1 zlr. — Morąg, r. k. proboszcz w Skafacie 1 zlr. — Mołczanówka, gmina 67 zlr. — Messing Schulim 1 zlr. — Mantel Itzik 1 zlr. — Mojseowicz, proboszcz g. k. z Kafańhorówki 5 zlr. — Maliszewski, proboszcz g. k. z Kujdaniec 1 zlr. — Mandel Włodzimierz 100 zlr. — Majbroda Alexius, proboszcz gr. k. z Rakowca 2 zlr. — Mszaniec, gmina 23 zlr. 26 kr. — Małaszowce, gmina 15 zlr. — Nowe Sioło, gmina 14 zlr. 55 kr. — Nastasów, gmina 60 zlr. — Niewiadomy 2 zlr. 24 kr. — Neutischein, gmina 40 zlr. — Nowiki, gmina 6 zlr. — Nussbaum Jakob, dzierzawca z Zarudczka 5 zlr. — Nowosiółka, gmina 28 zlr. — Niewiadomy pod litt. D. S. 10 zlr. — Nałuże, gmina 74 zlr. 50 kr. — Nizankowski, proboszcz r. k. z Kaczanówki 1 zlr. — Nowosiółka, gmina 89 zlr. — Nussbaum Itzig 15 kr. — Neumann Alter 1 zlr. — Nerwin Samuel Berl 2 zlr. 30 kr. — Netreba, gmina 9 zlr. — Nosowce, gmina 9 zlr. — Obodówka, gmina 40 zlr. — Ochrymowicz, proboszcz z Huszczanek 2 zlr. — Ostalec, gmina 18 zlr. — Ochrymowce, gmina 27 zlr. 30 kr. — Okno, gmina 155 zlr. — Ostrowczyk, gmina 59 zlr. 5 kr. — Orzechowic, gmina 90 zlr. — Ochocki Józef z Dobropola 200 zlr. — Ostrow, gmina 60 zlr. — Obarzańce, gmina 23 zlr. 58 kr.

Opryłowce, gmina 9 zlr. — Pantalicha, gmina 1 zlr. 5 kr. — Pienkowce, gmina 14 zlr. — Prosoowce, gmina 14 zlr. — Palczyńce, gmina 26 zlr. — Podwołoczyska, gmina 34 zlr. — Perl Herz z Hniić 5 zlr. — Perl Josel 10 zlr. — Perl Jankel 1 zlr. — Proszowa gmina 7 zlr. 40 kr. — Podhajezyki, gmina 85 zlr. 30 kr. — Plebanówka, gmina 200 zlr. — Pieściorowski, rządcą dóbr Czernelowa 4 zlr. — Poznanka hetmańska, gmina 40 zlr. — Pajówka, gmina 22 zlr. — Przekalec, gmina 9 zlr. — Poznanka gniła, gmina 30 zlr. — Podlesie, gmina 50 zlr. — Perl Herz 2 zlr. — Piwowarczuk, r. k. kooperator z Strussowa 2 zlr. — Pelz, r. k. proboszcz z Baworowa 20 kr. — Postępski, r. k. proboszcz z Tarnorudy 1 zlr. 20 kr. — Połupanówka, gmina 58 zlr. 58 kr. — Panasówka, gmina 51 zlr. 40 kr. — Poznański, proboszcz g. k. z Borek małych 2 zlr. — Paclawski, kapelan gr. k. z Turówki 3 zlr. — Perlmutter Abisch z Terpiłówki 50 zlr. — Podczapince, gmina 30 zlr. — Petrykow, gmina 22 zlr. — Proniatyn, gmina 16 zlr. — Płotycz, gmina 42 zlr. 20 kr. — Pleskowce, gmina 13 zlr. — Rozwadowski Edward z Turówki 40 zlr. — Rakowiec, gmina 25 zlr. — Romanówka, gmina 25 zlr. — Rappel Chrystyan, naczelnik c. k. urzędu powiatowego w Nowym Siole 5 zlr. — Rudziancy, gmina 86 zlr. 50 kr. — Romanowe Sioło, gmina 100 zlr. — Romanówka, gmina 37 zlr. 46 kr. — Rasztowce, gmina 74 zlr. 24 kr. — Rasztowscy żydzi 15 zlr. — Romaszkan August 50 zlr. — Radziszewski Leonard 10 zlr. — Rzepiński, r. k. proboszcz z Toustego 5 zlr. — Ryńkiewicz, r. k. proboszcz z Czernelowa mazowieckiego 10 zlr. — Rogalski, r. k. proboszcz z Hałuszczyniec 4 zlr. — Rejowski, r. k. proboszcz z Łozowy 20 kr. — Rożyska gmina 80 zlr. — Rosochowaciec, gmina 53 zlr. — Rosenstock, dzierzawca z Skafata 25 zlr. — Rosenstock Isaias, dzierzawca z Nowosiółki 20 zlr. — Rusianówka, gmina 9 zlr. 40 kr. — Rosochowaciec, gmina 8 zlr. — Siemikowce, gmina 26 zlr. — Sokolniki, gmina 14 zlr. 50 kr. — Sokołow, gmina 24 zlr. 46 kr. — Słoboda, gmina 15 zlr. 32 kr. — Supranówka, gmina 60 zlr. — Staromiejszczyna, gmina 50 zlr. — Skoryki, gmina 25 zlr. — Speiser Abraham 8 zlr. — Spigel Idel 5 zlr. — Sigal Mendel 1 zlr. — Speiser Isaak 1 zlr. — Speiser Mordko 1 zlr. — Sochacki Jan, proboszcz gr. k. z Klebanówki 1 zlr. — Skomorochy, gmina 10 zlr. — Suszczyn, gmina 14 zlr. — Smolanka, gmina 6 zlr. 30 kr. — Słobodka, gmina 165 zlr. 6 kr. — Semenów, gmina 58 zlr. — Stryjówka, gmina 40 zlr. — Szyły, gmina 27 zlr. — Szelpaki, gmina 37 zlr. 15 kr. — Skrzyński, właściciel dóbr Szelpak 5 zlr. — Suchowce, gmina 62 zlr. 2 kr. — Sieniawa, gmina 15 zlr. — Sieniakówka, gmina 8 zlr. — Sądawki, gmina 44 zlr. — Soroka, gmina 20 zlr. — Stawki, gmina 15 zlr. — Sorocko, gmina 89 zlr. 12 kr. — Strussow, gmina 102 zlr. 30 kr. — Słobodka wraz z Olendrą, gmina 59 zlr. 45 kr. — Szamocki, r. k. Administrator z Trembowli 2 zlr. — Sliwiński, r. k. kooperator z Trembowli 1 zlr. — Skurski, r. k. kooperator z Rosochowatec 5 zlr. — Stefan, r. k. kooperator w Skafacie 30 kr. — Skafat, gmina chrześcijańska 130 zlr. — Skafat, gmina żydowska 50 zlr. — Skafat stary, gmina 105 zlr. — Sochanik Julian z Zbaraża 9 zlr. 11 kr. — Silber Rachel 1 zlr. — Studziński Adolf 5 zlr. — Skrzyński Franciszek 90 zlr. — Sokulski, proboszcz gr. k. z Łuki małej 10 zlr. — Skomorowski, proboszcz g. k. z Ostapia 1 zlr. — Sobolewska Maryanna, właścicielka Draganówki 25 zlr. — Smarzewski Franciszek, właściciel Kujdaniec 50 zlr. — Smykowce, gmina 25 zlr. — Słupki, gmina 25 zlr. — Sapowa, gmina 2 zlr. — Sereyńce, gmina 12 zlr. — Szlachcińce, gmina 15 zlr. — Stelnikowce, gmina 25 zlr. — Tiutkow, gmina 18 zlr. — Toki, gmina 90 zlr. — Terpiłówka, gmina 26 zlr. — Terkel Moses 1 zlr. — Tarasówka, gmina 6 zlr. — Turówka, gmina 99 zlr. — Touste, gmina 51 zlr. — Tyszkowski Ludwik z Sereyńiec 30 zlr. — Trembowla, gmina miejska 138 zlr. 48 kr. — Tarnoruda, gmina katolicka 22 zlr. — Tarnoruda, gmina żydowska 15 zlr. — Tyszkowski Jan, dzierzawca z Hajworonki 20 zlr. — Toustoług, gmina 24 zlr. — Weklicz Franciszek, proboszcz g. k. z Bohatkowic 15 zlr. — Wisniowczyk, gmina 42 zlr. 28 kr. — Winogrodzki Albin, dzierzawca dóbr Rakowiec 30 zlr. — Worobiówka, gmina 16 zlr. — Weinstein Majer 2 zlr. 30 kr. — Weinstein Israel 1 zlr. 20 kr. — Wieliczński, administrator g. k. z Palczyńiec 1 zlr. — Wafachówka, gmina 24 zlr. — Wisniewski Ignacy, właściciel dóbr Hrycowiec 5 zlr. — Wolica, gmina 14 zlr. — Warwarzyńce, gmina 69 zlr. 20 kr. — Wolica, gmina, powiat trembowelski 30 zlr. 20 kr. — Wierzchowski Wicenty z Kretowic 8 zlr. 30 kr. — Wierzbicki, proboszcz gr. k. z Szył 30 kr. — Worobiówka, gmina 13 zlr. — Złotniki, gmina 45 zlr. 6 kr. — Zarwanica, gmina

23 zlr. 56 kr. — Zukowski Cyprian, proboszcz g. k. z Koszlak 1 zlr. — Zastawie, gmina 18 zlr. — Zieleńcze, gmina 40 zlr. — Zubow, gmina 64 zlr. 26 kr. — Zazdrość, gmina 58 zlr. 36 kr. — Zarudczko, gmina 3 zlr. 20 kr. — Zarudzie, gmina 11 zlr. — Zbaraż stary, gmina 8 zlr. — Zarubińce, gmina 13 zlr. — Zielona, gmina 35 zlr. — Zabilski, dzierżawca dóbr w Łosznowie 10 zlr. — Zbaraż, gmina miejska 25 zlr. — Załucze, gmina 18 zlr. 40 kr. — Załawie, gmina 130 zlr. 40 kr. — Ziotecki, r. k. proboszcz z Grzymałowa 4 zlr. — Zascinocze, gmina 55 zlr. — Zawistowski, r. k. kooperator z Mogielnicy 1 zlr. 20 kr. — Zerebki królewskie, gmina 50 zlr. — Zerebki szlacheckie 40 zlr. — Zarudzki, proboszcz g. k. z Iwanówki 2 zlr. — Zderkowski, proboszcz z Toustego 2 zlr. — Zaścianka, gmina 21 zlr. — Zabajki, gmina 51 zlr. 40 kr. — Zagrobella, gmina 19 zlr. — Zarudzie, gmina 12 zlr.

Następnie:

Czarnecki z Kaczanówki 100 zlr. — Wszelaczyński Stefan, w obligacjach indemnizacyjnych 500 zlr. — Dziwiński Józef 10 zlr. — Orłowski Hippolit 100 zlr. — Turkuł Tadeusz z Obodówki 100 zlr. — Turkuł Onufry 100 zlr. — Turkułowa Teresa 200 zlr. — Olszański Cyryak, w obligacjach indemnizacyjnych 100 zlr. — Adamowicz Piotr z Zbaraża 30 kr. — Kalba Jan z Łubianek niższych

1 zlr. — Marczak Jaśko z Łubianek niższych 1 zlr. — Mazurkiewicz Marcin 1 zlr. — Kominek Jaga 1 zlr. — Czerkes Iwan 1 zlr. — Bochenek Stefan 1 zlr. — Kielbasa Iwan 1 zlr. — Wilezyk Teodor 1 zlr. — Osipa Błażko 1 zlr. — Haryj Stefan 1 zlr. — Prochniak Stefan 30 kr. — Biłowus Iwan 30 kr. — Szewczuk Nikola 30 kr. — Mosiądz Wasyl 30 kr. — Hewkow Iwan 30 kr. — Pastuszeńko Semen 30 kr. — Martynczuk Pawło 30 kr. — Czezoła Fedko 30 kr. — Malsburg z Czernichowce 10 kr. — Kazyra Jaśko z Sieniawy 2 zlr. — Stanisław Szuszkiewicz z Sieniawy 30 kr. — Bajcar Tomasz z Zbaraża 5 zlr. — Czackowski Michał, proboszcz z Kamionek 2 zlr. — Izowski Antoni, proboszcz z Poznanki 2 zlr. — Lawrowski Józef, proboszcz z Grzymałowa 1 zlr. — Gocki Jan z Zielony 1 zlr. — Hosa Matwij 1 zlr. — Muskatentblüth Jakob z Roznoszyniec 1 zlr. — Goldenzweig Berl z Zbaraża 24 kr. — Burycz Łesko 1 zlr. — Łubiański Iwan 1 zlr. — Dynes Iwan 1 zlr. — Żuk Ilko 1 zlr. — Wawro Stefan 1 zlr. — Chomyk Fedko 30 kr. — Radził Jaśko 30 kr. — Blech Oiser 40 kr. — Zbarażcy żydzi 3 zlr. 40 kr. — Bednarczuk Franko 1 zlr. — Grzeszczyszyn Kaźmierz 1 zlr. — Kruk Semko 1 zlr. — Agres Jurko 1 zlr. — Gnojowa Hapa 1 zlr. — Szmigielski Fedko 1 zlr. — Brongel Jan 1 zlr. — Pastuszenko Kaźmierz 1 zlr.

Statystyczne zestawienie w sprawie uwolnienia gruntów poddańczych.

Z polecenia ministerstwa spraw wewnętrznych przygotowują teraz statystyczne zestawienie czynności w sprawie uwolnienia gruntów poddańczych od ciężarów, a co posłużyć może do lepszego zbadania stosunków rolniczych monarchii austriackiej.

My z naszej strony podajemy główne dane obchodzące wyłącznie okręg Namiestnictwa lwowskiego, a które na owe zestawienie czynności w sprawie uwolnienia gruntów poddańczych wpływać mają.

Oblikwidacja za zniesione należności włościańskie, emfiteutyczne, laudemialne i dziesięcinne, tudzież za należności przypadające z tytułu prawa, na probostwa, kościoły, szkoły; wynosi w okręgu administracyjnym lwowskim, według obliczenia po dzień ostatni maja 1857 roku, kapitału . . . . . 46.496.000 zlr. m. k.

Z tego przypada:

1. Na właścicieli prywatnych	39,042.500 zlr.
2. Na dobra skarbowe . . .	2,526.000 „
3. Na różne fundusze, korporacje, zakłady, klasztory	2,522.800 „
4. Na probostwa	2,157.400 „
5. Na gminy	241.300 „
6. Na szkoły	6.000 „

Razem . . . 46,496,000 zlr. m. k.

Z tej całej sumy indemnizacyjnej przypada:

a) Na sam fundusz indemnizacyjny	44,427.000 zlr.
b) Zaś na obowiązanym, którzy sami za siebie wynagrodzenie ponosić winni	2,069.000 „

Z końcem maja bieżącego 1857 roku wydała kasa indemnizacyjna różnym tytułem przypadających obligacji . . . 33,281 sztuk; w kwocie wynoszącej ogółem . . . . . 32,532.300 zlr.

Jaką zaś obecnie te obligacje wziętość mają, wyraża się bliżej wiedeński korespondent *Gaz. augsb.* w te słowa:

Obligacje indemnizacyjne wydane właścicielom tytułem wynagrodzenia za robocinne zniesioną, mają już teraz dobrą wziętość u kapitalistów, i słusznie. A chociaż potąd podobno jeszcze nie ogłoszono sumy obliczonych kwot indemnizacyjnych, jednak jest pewność, że wydano już obligacji indemnizacyjnych w sumie około 560 milionów, a mianowicie 207 milionów w tak zwanych krajach dziedzicznych, i 353 milionów w Węgrzech, Siedmiogrodzie, Krocacji i Galicyi.

Fundusze w tej mierze przypiływają po części z wykupna uwolnionych od ciężaru, częścią zaś z dodatku (*Landesdrittel*) i wynagrodzenia ze strony państwa za spłacane teraz do kasy skarbowej laudemia. A że państwo przyczynia się do tej sumy indemnizacyjnej zaledwie w szóstej części, zaczętem też papiery wydane w tej mierze są zupełnie niezawisłe od kredytu państwa, który zwykle ma główny wpływ na kurs właściwych papierów mających wartość pieniężną.

Dalej mają obligacje indemnizacyjne i tę jeszcze zaletę, że przychodzą do umorzenia po części za pomocą wykupna odnoszącego się funduszu indemnizacyjnego, częścią zaś przez wylosowanie, i tym sposobem następczą właścicielowi tę korzyść, że mu po upływie lat niewiele mogą być *al pari* spłacone.

Rubryka kursu wyszczególnia cztery rodzaje obligacji indemnizacyjnych.

- 1) Niższe-austriackie, z których jednak rzadko już dostać, gdyż przeszły w posiadanie stałe. Stoją prawie po 89, zaczętem o 4% wyżej od pożyczki narodowej.
- 2) Obligacje krajów koronnych, których wylosowanie już się rozpoczęło z kursem 87, a przeto także wyższym od pożyczki narodowej.
- 3) Obligacje węgierskie, których wylosowanie już zapowiedziano. lecz jeszcze nie rozpoczęto. Z rozpoczęciem jednak tego wylosowania ustanie już dyferencja kursu obligacji dawniejszej kategorii, a stosunek ich ustali się wtenczas z większą pomyślnością. Tymczasem wynosi dyferencja kursu 4 do 5%. Kapitalistom, którzy wytrzymać mogą rok zwłoki, można-by zalecić właśnie te obligacje i inne najbliższej kategorii, zwłaszcza, że za rok lub najdalej za dwa lata przyjdą do umorzenia.
- 4) Galicyjskie obligacje indemnizacyjne, których wylosowania jeszcze nie zapowiedziano, stoją najniżej, a dyferencja terażniejszego ich kursu wynosi pełna 6¼%. A że nabywca obligacji tych nie z kapitału swego stracić nie może, przeto, papiery te są bardzo poszukiwane. Terażniejsza dyferencja kursu ich wynosi, jak już wyżej rzeczono, 6¼%, a że w drodze wylosowania spłacone będą „*al pari*“, przeto przyniesą swego czasu jeszcze i czysty zysk powiększeniem się ich kapitału.

Z wydanych 560 milionów obligacji indemnizacyjnych wystawiono zapewne znaczną już część na sprzedaż, lecz że majątniejsi posiadacze gruntowi deponowali obligacje swe po większej części w banku, w oczekiwaniu wyższego ich kursu, przeto nie ma żadnej obawy, by ich na raz za wiele wystawiono na sprzedaż. Zamiar administracji rządowej, która zaraz już z początku nie wątpiła o dobrej wziętości obligacji tych u kapitalistów, uwienczony też został skutkiem pomyślnym. Obligacje indemnizacyjne mają też dobry pokup i na giełdach zagranicznych, i zasługują ze wszech miar na wziętość u kapitalistów.